

Секція: Економічна безпека

АНДРЕЄВА ВІКТОРІЯ ГЕННАДІЇВНА

*к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

ЗУБКО ТЕТЯНА ЛЕОНІДІВНА

*к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

**КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ЯК
НАЙВАЖЛИВІШОГО ЕЛЕМЕНТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА**

Різні науково-практичні підходи до визначення поняття стійкості, а також її основних видів, обумовлюють необхідність уточнення категоріально-понятійного апарата, що дозволить використовувати більш ефективні механізми забезпечення фінансової стійкості підприємства.

У науці розглядається досить велика кількість підходів до визначення поняття «стійкість», що відрізняються залежно від виду та специфіки певної системи. Аналіз теоретичних підходів до визначення стійкості системи дозволив визначити, що більшість авторів акцентують увагу на здатності вертатися до попереднього або початкового стану, або зберігати певні властивості під впливом факторів [1,2]. Тобто може існувати безліч комбінацій ознак і факторів систем, тому для кожного роду систем не існує єдиної, «універсальної» стійкості. Що стосується стійкості економічної системи, то вона визначається залежно від виду ознак і факторів кризи, виходячи з основних складових елементів її

функціонування, до яких доцільно віднести: фінансово-економічну стійкість, соціальне благополуччя та екологічну рівновагу. Іншими словами, розгляд даної сукупності елементів у єдиному комплексі в рамках стійкого функціонування підприємства припускає, що поряд з фінансово-економічними характеристиками (такими як платоспроможність, прибуток, рентабельність) необхідно розглядати соціальні (рівень доходів, медичного забезпечення, освіти, тривалість життя) та екологічні параметри функціонування суб'єкта, які стають повноправними показниками, що оцінюють ступінь стійкості функціонування підприємства. Фінансово-економічну стійкість доцільно виділити у якості доміантної відносно забезпечення ефективного функціонування підприємств, тому що саме вона створює відповідні умови для здійснення їх соціальної та екологічної діяльності.

Як відомо, первинними елементами організації є її підсистеми, а в системі фінансово-економічних відносин головні підсистеми – економічна та фінансова. Отже, необхідно дати визначення фінансової та економічної стійкості.

На основі аналізу основних науково-теоретичних підходів до трактування фінансової стійкості підприємств та формування її ключових показників, можна визначити найбільш загальні критерії її оцінки: високий рівень платоспроможності та ліквідності; відповідність структури джерел фінансування структурі активів; рівень прибутку та дивідендів; відповідність господарської діяльності нормативним узагальнюючим показникам; аналіз джерел формування капіталу і їх співвідношення; залишок або нестача джерел коштів для формування запасів або витрат [3,4,5]. На нашу думку, окремо кожна з наведених змістовних характеристик визначення фінансової стійкості є недостатньо обґрунтованою для того, щоб бути міцною й об'єктивною інформаційною базою для прийняття подальших управлінських рішень, тому що

концентрує увагу тільки на одному напрямку забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві. Доцільне об'єднання запропонованих підходів у єдину систему показників з метою підвищення ефективності її використання.

Що стосується економічної стійкості, то в цілому це стан динамічного розвитку суб'єкта господарювання, коли соціально-економічні параметри, що його характеризують, при будь-яких змінах зовнішнього та внутрішнього середовища зберігають положення економічної рівноваги.

Мирошниченко Т. С. [6] наводить визначення як економічної, так і фінансової стійкості. Під економічною стійкістю розуміються абсолютні або відносні зміни показників стану підприємства, господарська діяльність якого забезпечує виконання зобов'язань перед працівниками, організаціями, державою, завдяки достатнім доходам і відповідності витратам, тобто ефективності виробництва. А фінансова стійкість - це ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, а платоспроможність виступає її зовнішнім проявом. У даному визначенні поняття економічної та фінансової стійкості досить чітко відділені й орієнтовані на оцінку, відповідно, стійкості основної діяльності та стабільності руху фінансових ресурсів. Даний підхід, на нашу думку, дозволяє не тільки визначити окремо ці два види стійкості, але й простежити їх тісний взаємозв'язок. Процес забезпечення основної діяльності прямо залежить від наявних фінансових ресурсів по видах їх формування, а ефективна основна діяльність, у свою чергу, дозволяє поповнювати власні джерела фінансування за рахунок прибутку, зміцнює фінансову незалежність і дозволяє розширювати обсяги господарської діяльності.

Підтверджують цю думку й інші автори, які у своїх дослідженнях сутності економічної стійкості одним з елементів виділяють стан фінансів або фінансову стійкість [7,8].

Тобто, оцінка та порівняння підходів до визначення понять фінансової та економічної стійкості різних авторів дозволяє підтвердити їх стійкий зв'язок і взаємовплив в процесі здійснення господарської діяльності, які неможливо розглядати друг без друга, так як ці дві складові є основою стійкого функціонування підприємств. З цього слідує, що фінансово-економічна стійкість підприємства - це найважливіший показник економічної безпеки підприємства, який характеризує властивість суб'єкта господарювання чинити опір негативному впливу зовнішніх і внутрішніх факторів у ході функціонування та розвитку за рахунок збереження задовільного фінансово-економічного стану, завдяки якому забезпечуються його структурна цілісність і можливість продовження основної діяльності.

Література

1. Усов А. В. Моделирование систем с распределенными параметрами: [моногр.] / Усов А. В., Дубов А. Н., Дмитришин Д. В. – Одесса: Астропринт.- 2002. – 664 с.
2. Артюхов В. В. Общая теория систем: Самоорганизация, устойчивость, разнообразие, кризисы. М.: Книжный дом «Либроком».- 2009. – 224 с.
3. Житний П. Є. Фінансова стійкість підприємства і її вплив на економічну безпеку регіону / П. Є. Житний, В. В. Тищенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. - № 1 (172). – С. 39-57.
4. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия.– К.: Ника-центр.- 2003. – 469 с.

5. Крейнина М.Н. Финансовая устойчивость предприятия: оценка и принятие решений / М.Н. Крейнина // Финансовый менеджмент. – 2001. – № 2.- с. 12-19.

6. Мірошніченко Т. С. Основні поняття стійкості економічного розвитку / Т. С. Мірошніченко // Економічний вісник Донбасу. – 2011. - № 3 (25). – С. 37-41.

7. Бузько І. Р. Стратегічний потенціал і формування пріоритетів у розвитку підприємств: [монографія] / Бузько І. Р., Дмитренко І. Є., Сущенко О. А. – Алчевськ: Вид-во ДГМІ.- 2002. – 216 с.

8. Харчук Т. В. Характеристика економічної стійкості підприємства та її елементів / Т. В. Харчук // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. - № 34. – С. 332-335.